

YAZILAR VE YAZANLAR

Hayat
Nereye
Öpülecek El
Tntan Kamenin me-
zarında
Fransa Bankası
Alman mektep mu-
sikisi
Bir Gün ki
Emile Galotti

Yazı hey'eti
Ş. Nihal
Cevat
İffet Halim
A. Emrullah
Gevat Memduh
Celalettin Tevfik
Nahit Sırrı

Ticarct mekteplerin-
de gaye ve tedrisat
pilanı meselesi
Aa bu ıssız geceler
Klasik ve modern
eserler
Monna Lisa Del Gi-
oconda
Biz öldürdük diyelim
Anadolu'nun bedit
Zenginlikleri
Akideme nasıl eriştim

Behcet Kemal
Hikmet Şevki
Canik oğlu Avni
Sabri Esat
Nurettin İbrahim

Müşahabe:

HAYAT

Mecmuamız, bu güne kadar mem-
leketin irfanına çalıştı, maarifin inki-
şafına elinden geldiği kadar gayret
etti. Bu müddet zarfında edindiğimiz
tecrübe şudur: Memlekette büyük
fikrî bir intibah, bir uyanıklık var,
ve yüksek irfan ihtiyacı günden güne
artıyor.

Müşahedelerimizden, muhaberele-
rimizden, musahebelerimizden aynen
anıyoruz ki irfan ihtiyacı hakikaten
ziyadedir. Münevver tabaka irfanını
idame ve tenmiye için vasıta arıyor.
Bahsimize mevzu olan yüksek taba-
kadır, yani yüksek mekteplerden hiç
olmazsa orta mekteplerden yetişenler-
dir. Evet! İşte bu zümre irfan saha-
sının genişlenmesini istemektedir..

Hayat bu ihtiyaca tekabül etmek
iktiza ederdi. Bunun içindir ki bu
1930 senesinden itibaren mecmuamızı
umumî tekâmüle, millî inkişafa uygun
bir şekle koymak mecburiyetinde kal-
dık. Memleketimizde bir münevverler
zümresi var. Bu zümrenin umumî
kültür ihtiyaçlarına tekabül edecek,
lâkin hiç bir ihtisas maddesi üzerinde
uğraşmıyacak bir risalesi bulunmamak
lâzım...

Bu risale gelecek nüshasından iti-
baren Hayat olacaktır.

Mütahassıs kalem erbabı hem
kendi cereyanlarımızı, hem Garbın
fikrî ceryanlarını objektif bir noktadan
takip ve mahza siz aziz karilerimiz
için icmal edeceklerdir.

Türk, Cerman, Anglosakson, lâtın
İslav... âlemlerinde fikir sahasında
olan biteni tettebbu edeceğiz. O aile-
lerden uzak kalmayacağız. Medenî
cihanda ne oluyor, ne var, beşeriyet
nereye doğru gitmektedir, istikbalde
neler doğacaktır? Bir sözle ifadesi
lâzımsa diyelim ki medeniyet, inkişaf-
fının hangi merhalesinde bulunuyor?
Acizane programımız işte budur.
Medeniyet camiasının içinde bulunmak
için onun cereyanlarını bilmemiz
gerek. Hayat bundan sonra bu gayeyi
intizam ve ittirat altında takip edecek.

Muhatabımız, — tekrar edelim —
yüksek ve münevver türklerdir. Daha
aşağı tabakaların tenvirine çalışan
başka risale ve mecmualar var ve çok.
Biz vazifemizi taksir ediyoruz ve
ancak muhterem muallimler gibi,
doktorlar mühendisler gibi yüksek
memurlar gibi âlî mektepler talebesi

gibi ön safta bulunan vatandaşlarımıza
hizmet etmek istiyoruz.

Seviyeyi tutmak, seviyeyi yükset-
mek... işte başlı başına bir hedef.
Hatta bu hedefi bir az da geçebiliriz:
Pek güzel, pek büyük eserler, şah-
eserler yazıldıklarından sonra anlaşılmış!
Meşhur Stendhal dermiş ki:
Benim eserlerim kırk sene sonra
anlaşılacak... » Filvaki bu eserlerin
yüksekliği inceliği, yeniliği ancak
yarım asır geçmekle anlaşılmış,

Hayat da, eğer böyle zekâların
inkişafına hizmet edebilirse kendisini
bahtiyar addeder. Demek istiyoruz ki
neşriyatımızda sürüm, satış, halka hoş
gelmek, cazip olmak katıyen bir gaye
değildir. Gayemiz yüksek kültüre
yardım etmek, istikbali hazırlamak ve
hasren memleketin irfanî haysiyetini
muhafaza etmektir.

Türkiyede gerçekten yüksek edip
ve mütefekkirlerimiz yok değil. Lâkin
bu zevatın eserleri bir intişar vasıta-
sından mahrumdur. Böyle bir vasıta
mevcut olmadıkça o kalem sahiplerine
de yazı yazmak hususunda bir
gevşeklik geliyor. Okuyorlar, tettebbu
ediyorlar, lâkin yazmıyorlar, ve neti-

Ticaret mekteplerinde gaye ve tedrisat pilâni meselesi

Mevzuumuz, bu gibi meslekî müessesatın idare ve teşilâtile iştigal eden zevatı doğrudan doğruya alâkadar edecek bir mahiyettedir; binaenaleyh bu meselenin bir kaç müteselsel makale ile teşrihine çalışacağız.

Ticaret mektepleri tedrisat programlarını tanzim ederken daima gayeyi göz önünde bulundurmak iktiza eder. Biz tedrisat programlarında bu nazariyeyi takip edecek olursak emin olmalıyız ki en kısa bir yol takip etmiş oluruz. Şimdiye kadar icra eylediğimiz tedrisatımızda bazı ilim şubelerinin diğerlerine hakim olduğu nazarı dikkatimizi celbetmektedir. Eğer biz buralarda yetiyecek namzetlerin yalnız iktisat veya hususî işletme veya diğer ilim şubesinin âlimi olarak görmek isteyecek olursak buna muvaffak olmayacağımız gibi gaye ve maksadımızı da şaşırılmış ve sarp yollara sapmış oluruz. Bilhassa meslekî ilim şubelerinin aynı derecede bir kuvvet ve ehemmiyetle tedris edilmesi lâzımdır; meselâ bu gibi mekteplerde yetişen bir namzetin hukuk hakkındaki, iktisat veya hususî işletme hakkındaki vukfu aynı derecede bir kuvveti haiz olmalıdır.

Biz, mektebin ders zümreleri arasında başlı başına yer tutan bu ilim şubelerinin mevki ve ehemmiyetlerini tayin ederken aynı zamanda nazari ve amelî bir gayeyi istihdaf eylemeliyiz; kendimizi aynı zamanda ticaret teknik ve organizasyonunun mümessili olarak görmeliyiz; küçük veya büyük ticaret müessesatının mahiyetini takdir ve tefrik edebilecek bir ufüzu nazara malik olmalıyız; ticaret müessesatını mahdut ve mahsûr kendi başlarına tedkik derken bunların yekdiğerleriyle

olan alâka ve irtibatlarını da takdirden âciz olmamalıyız; biz, bu ilim şubelerinin kıymet ve ehemmiyetlerini takdire çalışırken meslekî hayatın tatbiki sahadaki ihtiyaçatını ve bununla beraber medeni hayatın istilzam eylediği şeraiti daima dikkat ve teyekkuz altında bulundurmaliyiz ve hedefimiz ancak bu ihtiyaçlar, bu mecburiyetler dairesinde tahdit edilmiş olmalıdır.

Acaba bizim hedefimiz tatbikî ve pedagojik noktayı nazardan ne olabilir? Biz, ne pedagoji ve ne de iktisadî ilimler âlimiyiz. Biz; ne pedagoji ve ne de iktisadî ilimlerin sahasında vazın kanun rolünü oynıyabiliriz. Biz, ancak bu ilimlerin inkişaf sahasında ki temposuna ayak uydurmak ve bu ilimlerin ziyası altında bizi gayemize en seri bir surette isal eden muayyen yollar üzerinde yürümek mecburiyetindeyiz.

Modern terbiye ilmi bize her şeyden evvel nasıl bir talim gayesi takip edilmesi lâzımgeldiğini gösterir; yani bizim tedrisat programı nazariyemiz için bir temel taşı mahiyetinde bulunur. Gayenin tayin edilmesile tedrisat programı nazariyesi aynı zamanda mevkiini zamanın pedagojik cereyanlarına arzeder; zira tedrisatı terbiye gayesine isal eden yol, yani tedrisat programı gayenin teayyünile kendi esas mecrasını ve programatik vaziyetini iktisap eylemiş olur. Talim gayesinin intihabı, bizim, meslek mektebi namını verdiğimiz ve muayyen mesaimizi derununda tatbik sahasına çıkaracağımız bir terbiye müessesesinin vücut bulmasına hadim olur.

Dünyada esas itibarile bir insanî terbiye vardır, o da. ferdin, medeniye-
tin nüfurile iktisadî eylediği müşterek ve muntazam teşekkülü zatisidir ki bu

ona objektif kıymetli muvaffakiyetlerin istihsalini temin ve medenî hayat dahilinde yaşayabilmesi imkânını bahşeder. Terbiyenin bu geniş tarifi dahilinde aktif ve iltizamı bil'umum talim mesaisinin gayesi mündemiçtir; Arzu edilen medenî hassasiyetin teşekkülü ve medenî teşekkülün kabiliyeti.

Bilumum talim ve terbiyede bazı muayyen kabiliyetlerini tenmiyesi esas ittihaz edilir; lâkin müşterek ve muntazam bir teşekkülü zatî için, fikrin ve dimağın tam bir inkişafı için bu kâfi değildir. Diğer medenî mevzularda da temas etmek ve onların mahiyetini de tekik etmek iktiza eder. Ticaret mekteplerinde de bazı muayyen medenî mevzular sahasındaki vukufumuzu tezyide çalışırken fikrî teşekkülümüzün inkişafını temin eyleyen diğer mevzuları ihmal etmeliğimiz doğru olamaz. Şurası dikkate şayandır ki, medenî mevcudiyetin hey'eti nmumiyesi beşeriyet üzerinde en derin tesirler icra ve beşeri gayri iradî ve gayri mahsus bir surette forme eder; lâkin buna mukabil mektebin terbiyesi iradidir. Beşere, muhitine munhasır kalan muayyen bazı esaslar dairesinde bir kudret ve muayyen bir saha dahilinde bir inkişaf kabiliyeti bahş eder.

İktisadın geniş sahası dahilinde meslek mekteplerinin oynadıkları rol gayet mühimdir. Bunlar, yani iktisadî inkişafı temin eden meslek mektepleri, medenî mevzular sahasında daima aynı hizada mevki ahzederler; bununla beraber her birinin muhiti ve gayesi mahdut ve muayyendir; binaenaleyh bizim, ticaret meslek mektepleri namını verdiğimiz terbiye müessesesinin de nasıl bir gayeye malik olması iktiza eylediğini tayin etmeliğimiz icap eder. İşte bu gaye, hususî işletme usulünü

öğretmekten ibarettir. Biz bu gayeyi tayin ederken hususî işletmenin hiç bir vakit mücerret bir surette tetkik edilmeyeceğini de bilmeliyiz. Hususî işletme daima iki kuvvetin nüfuzu altında bulunur; zira hususî işletmede şahsî menfaat kendisini göstermekten hiç bir vakit hali kalmıyacağı cihetle evvela bu menfaat hak ve kanunun tayin eylediği muayyen bir hudut ile tahdit edilir; saniyen hususî işletme, millî iktisadın bir cüz'üdür, onun temevvücatile mütemevviç olmaktadır; bu itibarla bir taraftan hukuk, diğer taraftan millî iktisat hususî işletmeyi nüfuzları altında bulundurmaktadırlar. Demek oluyor ki, ticaret mekteplerinde mesleki esas terbiye, hususî işletme mevzuunu kendisine gaye edinirken hukuk ve millî iktisat gibi komşu mevzuların hudutlarını da tecavüz etmek zaruretindedir. Şu kalde bu üç mevzu ticaret meslek mekteplerinin esas mevzularını teşkil etmektedirler. Hususî işletme, hukuk ve millî iktisat ilimleri.

Biz, tedrisat programının tanzimi tarzında hususî işletmecilerin fikirlerine müracaat edecek olursak, onların, tedrisatın siklet merkezini kendi mevzuları üzerinde bulundurup hukukî ve ictimai mevzuları nisbeten bilüzum telemekki edecekleri tabiidir. Ticarî terbiyenin yalnız bu mevzu dahiline inhisar edemeyeceğini düşünmek istemeyiz. Halbuki bir tacirin ruhunda üç türlü heyecanın aynı zamanda münemiç bulunması icap eylediğini unutmamaklığımız lâzımdır: Biri şahsî menfaatin tahrik eylediği teheyvüç, diğeri bu menfaatin hududunu tayin eden kanun huzurunda mahsus heyecan, üçüncüsü de hemcinsine karşı hissedilen insanî ve ictimai duygudur. Bu üç nevi his ve heyecanı şahsında cemedan bir tip, bizim, yetiştirmek istediğimiz ideal bir tacir tipidir; binaenaley tanzim edeceğimiz, bir ticaret meslek mektebi tedrisat progra-

mında hususî işletme, hukuk ve millî iktisat ilimleri tedrisatın siklet merkezini teşkil ve umumî terbiye bahşeden diğer medenî mevzular da bu

siklet merkezini muhitinde mevkilerini ahzeylemelidirler; mesalâ böyle sistematik bir tanzim tahminen şu suretle bir manzara arz eylemelidir:

Ah bu ıssız geceler

*Başını saçlarına gömen bir kız geceler;
Ah bu ıssız geceler. Ah bu ıssız geceler.
Koynunda yavrusuymuş gibi gönlüm giceler,
Rahat uyusun diye fısıldar bilmeceler;
Ah bu ıssız geceler; Ah bu ıssız geceler...*

*Rüzgâr yolar uzakta eşinin saçlarını;
Ay tırmanır ufuktan zulmet yamaçlarını;
Bir el salları yukardan sema ağaçlarını;
Yıldızlar suya atar ışıktan taçlarını;
Ay tırmanır ufukta gece yamaçlarını..*

*Deniz kara, yer kara, yalnız gökler biraz ak;
- Ayağında simsiyah çorabı bırakarak -
Soyunan bir esmerin cazibesile kıvrak,
Göz altında, tek bir ten gibi su, gök ve toprak;
Ayaklarından başka her yanı çınlı çıplak!*

*Bir paravan gibidir karanlık perde perde;
Muhakkak gizlenecek bir şey var ötelerde;
Bir düğün evi gibi yer birden düştü derde;
Sular ayla bir ipek çarşaf işler ilerde;
Mutlaka gizlenecek bir şey var ötelerde...*

Behçet Kemal

